№ 55. ПЯТНИЦА, 15 ІЮЛЯ. **1860.** PIĄTEK, 15 LIPCA. № 55.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ
KURYER WILEŃSKI

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА
GAZETA URZĘDOWA

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ" выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четверть года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія платится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

„KURYER WILEŃSKI" wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

Содержаніе: *Внутренния извѣстія:* Высоч. пов. объ иностранцахъ.—Назначеніе.—Происшествія въ Виленской губ. за іюнь мѣсяцъ.—Вильно: о годичныхъ испытаніяхъ воспитанниковъ въ Вил. двор. институтѣ, женскихъ пансіонахъ и губ. гимназіи.

Иностранныя извѣстія: Общее обозрѣніе. — Италія.—Франція.— Англія.—Австрія.—Пруссія.-Турція.—Телеграфныя депеши.

Литературный отдѣлъ: Вильно.—Линія желѣзной дороги отъ Вильно къ Прусской границѣ.—Іосифъ Гарибальди.— Мѣстное обозрѣніе. — Выдержки изъ газетъ и журналовъ.—Петрополитана.—Письма изъ Кракова,—Кенигсберга и Гродна. Слово къ матерямъ.—Виленскій дневникъ.— Объявленія.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 10 іюля.

Въ именномъ Его Императорскаго Величества указѣ, данномъ правительствующему сенату, въ 7-й день іюня сего года, за собственноручнымъ Его Императорскаго Величества подписаніемъ изображено:

„Манифестомъ 1-го января 1807 года постановлены нѣкоторыя ограниченія въ правахъ по торговлѣ иностранцевъ, постоянно или временно въ Россіи пребывающихъ. Нынѣ, при постепенномъ усовершенствованіи способовъ сообщенія и при быстромъ развитіи международныхъ торговыхъ сношеній, сіи ограниченія не соотвѣтствуютъ уже потребностямъ времени. Съ другой стороны, въ главнѣйшихъ европейскихъ государствахъ дозволяется подданнымъ Нашимъ, какъ и всѣмъ вообще иностранцамъ, заниматься коммерческими дѣлами на одинаковыхъ съ природными жителями правахъ. Принимая въ уваженіе то полезное вліяніе, которое можетъ имѣть на всѣ отрасли народнаго богатства доставленіе болѣе удобности пользоваться въ предпріятіяхъ всякаго рода и иностранными капиталами, и желая явить новый знакъ Нашей особенной заботливости о преуспѣяніи торговли, земледѣлія и промышлености вообще въ Имперіи, а также оказать иностраннымъ державамъ справедливое взаимство, Мы признали за благо даровать пребывающимъ въ Россіи иностранцамъ такія же въ семъ отношеніи права, какими пользуются уже Наши подданные въ главнѣйшихъ европейскихъ государствахъ.

Вслѣдствіе того, согласно съ мнѣніемъ государственнаго совѣта, повелѣваемъ:

1) Иностранцамъ дозволяется вступать во всѣ купеческія гильдіи наравнѣ съ природными подданными Имперіи, и затѣмъ пользоваться всѣми торговыми по гильдіямъ правами, предоставленными русскому купечеству (ст. 77—107 Уст. Торг. Св. Зак. изд. 1857 г. Т. XI).

Примѣчаніе 1) Пріѣзжающимъ въ Россію изъ-заграницы евреямъ, иностраннымъ подданнымъ, извѣстнымъ по своему положенію въ обществѣ и по обширнымъ торговымъ оборотамъ, дозволяется, по существующему порядку, то есть на основаніи особаго, по усмотрѣнію министровъ: финансовъ, внутреннихъ и иностранныхъ дѣлъ, каждый разъ на сіе разрѣшенія, производить въ Имперіи торговлю и учреждать банкирскія конторы, съ полученіемъ торговаго свидѣтельства по первой гильдіи. Симъ собственно евреямъ дозволяется также устройство фабрикъ, пріобрѣтеніе и наемъ недвижимыхъ не населенныхъ имуществъ, на точномъ основаніи постановляемыхъ настоящимъ указомъ правилъ.

Примѣчаніе 2) Права, предоставляемыя азіатцамъ по торговлѣ, опредѣляются въ статьяхъ 227—233 устава торговаго (Св. Зак. изд. 1857 г. Т. XI).

2) Жилища и магазины иностранцевъ и всѣ принадлежащія къ онымъ земли охраняются покровительствомъ общихъ законовъ. Къ обыску ихъ домовъ и къ разсмотрѣнію ихъ купеческихъ книгъ можетъ быть приступаемо неиначе, какъ на основаніи тѣхъ же правилъ, какія предписаны для русскихъ подданныхъ одного съ ними сословія.

3) Иностранцы могутъ пріобрѣтать, какъ чрезъ куплю, такъ и по наслѣдству, завѣщаніямъ, дар-

Treść. *Wiadomości krajowe*: Najwyższy rozkaz o cudzoziemcach.—Mianowania.—Wypadki w gubernji Wileńskiéj za miesiąc czerwiec.—Wilno: o rocznych egzaminach wychowańców Instytutu szlacheckiego, pensjonow żeńskich i gimnazjum gubernjalnego.

Wiadomości zagraniczne: Pogląd ogólny.—Włochy.— Francja.— Anglja.—Austrja.— Prussy.—Turcja—Depesze telegraficzne.

Dział literacki: Wilno.—Łinja drogi żelaznéj od Wilna do granicy Pruskiéj.—Józef Garibaldi.—Przeglądy: miejscowy, pism czasowych;—Petropolitana.—Listy: z Krakowa, Królewca i Grodna.—Słówko do matek polskich —Dziennik Wileński.—Ogłoszenia.

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 10 lipca.

W imiennym Jego Cesarskiej Mości ukazie, danym rządzącemu senatowi, dnia 7-go ćzerwca roku ter. za własnoręcznym Cesarza jego Mości podpisem, wyrażono:

„Przez Manifest 7-go stycznia 1807 roku wprowadzone zostały pewne ograniczenia praw co do handlu cudzoziemców, stale lub czasowie w Rossji przebywających. Obecnie, przy stopniowém udoskonaleniu się środków kommunikacji i przy szybkim wzroście międzynarodowych stosunków handlowych, ograniczenia te nie odpowiadają już potrzebom czasu. Z drugiéj strony, w główniejszych państwach europejskich pozwolono jest poddanym *Naszym,* jako i wszystkim cudzoziemcom w ogólności, zajmować się interesami handlowemi na jednostajnych prawach, jakie rodowitym mieszkańcom kraju służą. Mając na względzie ów wpływ pożyteczny, jaki może mieć na wszystkie gałęzie bogactwa narodowego, ułatwienie możności korzystania w przedsięwzięciach wszelkiego rodzaju i z kapitałów cudzoziemskich, i chcąc dać nowy dowód szczególnéj troskliwości *Naszéj* o wzrost i rozwój handlu, rolnictwa i przemysłu w ogólności w cesarstwie, tudzież okazać mocarstwom zagranicznnym słuszną wzajemność, uznaliśmy za dobro przebywającym wRossji cudzoziemcom nadać takież w tym względzie prawa, jakich używają już *Nasi* poddani w celniejszych państwach europejskich.

W skutek tego, zgodnie z opinją rady państwa, rozkazujemy:

1) Cudzoziemcom pozwala się do wszystkich gild kupieckich zapisywać się zarówno z rodowitymi poddanymi cesartswa, i następnie korzystać ze wszystkich praw gildyjnych co do handlu, jakie służą kupcom rossyjskim (art. 77—107 Ust. Handl. Zb. Pr. wyd. 1857 r. T. XI).

Uwaga 1) Przybywającym do Rossji z zagranicy żydom, poddanym cudzoziemskim, znanym ze swego położenia w społeczności i z rozległych obrótów handlowych, pozwala się podług istniejącego porządku, to jest na mocy osóbnego, według uwagi ministrów: skarbu, spraw wewnętrznych i zagranicznych, za każdym razem zezwolenia, prowadzić w cesarstwie handel i zakładać kantory bankierskie, za otrzymaniem świadectwa handlowego pierwszéj gildy. Tym właściwie żydom pozwala się także zakładać fabryki, nabywać i wynajmować nieruchome majątki nieosiadłe, na istotnéj zasadzie ustanowionych niniejszym ukazem przepisów.

Uwaga 2) Prawa, służące Azjatom w handlu, wyłożone są w artykułach 227—233 Ustawy Handlowéj (Zb. Pr. wyd. 1857 r. T. XI).

2) Mieszkania i magazyny cudzoziemców i wszyskie należące do nich ziemie pozostają pod opieką praw ogólnych. Do przeszukania ich domów i do przejrzenia ich ksiąg kupieckich można przystępować nie inaczéj, jak na zasadzie tychże przepisów, jakie istnieją względem poddanych rossyjskich tegoż co i oni stanu.

3) Cudzoziemcy mogą nabywać, tak przez kupno, jako też drogą spadków, zapisów testamentowych, przekazów darownych, nadań od skarbu i t. p. wszelkiego rodzaju majątki ruchome i nieruchome, prócz takich tylko, które, według praw obowiązujących, mogą posiadać jedynie należący

ВИЛЬНО.

Въ теченіи іюня въ Вильнѣ было: 3 представленія фантастическаго театра, 1 механическо-декораціонная иллюминація съ Китайскимъ освѣщеніемъ и каскадами,—3 народныхъ гуляній,—3 представленія воздушныхъ шаровъ и 1 гимнастическое представленіе.

— Въ теченіи іюня мѣсяца привезено въ городъ 2748 четвертей ржи, 1326 пшеницы, 680 ячменя, 2200 овса, 340 гороху, 746 гречихи.—Среднія цѣны въ теченіи іюня: ржи 4 р. 50 коп., пшеницы 10 р. 50 коп., ячменя 3 руб. 75 коп., овса 2 руб. 87 коп., гороху 4 руб., гречихи 3 рубли за четверть;—льна пудъ 3 руб. 50 коп., коровьяго масла 7 руб., сѣна пудъ 20 коп., соломы пудъ 15 к., картофеля 2 руб. серебромъ.

— Въ Вильнѣ началъ выходить съ половины іюня Еврейскій журналъ *Гакармель*, издаваемый *С. І. Финомъ*, съ еженедѣльными приложеніями на Русскомъ языкѣ. До сихъ поръ вышло 4 NN этихъ приложеній, въ полъ-листа каждое, въ нихъ помѣщены, кромѣ нѣкоторыхъ правительственныхъ распоряженій до Евреевъ относящихся, біографія прославленнаго дона Исаака Абарбанела, раввина, философа, дипломата жившаго въ Португаліи и Испаніи въ XV ст., весьма хорошо написанная молодымъ раввиномъ *О. Волемъ*; отвѣтъ Іосифа Флавія Аппіону, переводъ раввина *Пумпянскаго* и стихотвореніе Ш. Д. *Каценеленбогена*: Арфа Давида. Цѣна журнала на годъ 4 р., съ пересылкою 5 р. 50 к. Изданіе довольно опрятное. Желаемъ успѣха этому новому предпріятію; отъ души желаемъ, чтобы г. Финъ обратилъ особенное вниманіе на современныя требованія, вызываемыя вѣкомъ и обстоятельствами и чтобы органъ его имѣлъ постоянною задачею искорененіе устарѣлыхъ предразсудковъ, фанатизма, тунеядства, чтобы служилъ проводникомъ къ обновленію, къ новой, благородной и дѣятельной жизни. Для русскаго отдѣла онъ имѣетъ весьма дѣльнаго сотрудника въ г. Волѣ, котораго способности и благородное направленіе намъ хорошо извѣстны. Было бы весьма полезно, чтобы и въ этомъ отдѣлѣ помѣщались статьи съ болѣе современнымъ направленіемъ, съ яснымъ и точнымъ изображеніемъ настоящаго быта Евреевъ, ихъ нуждъ, стремленій и прямымъ разоблаченіемъ тѣхъ тайнъ, за которыми скрывались доселѣ Евреи, какъ за Китайскою стѣною, коснѣя въ предразсудкахъ и невѣжествѣ. *Гласность* для Евреевъ была бы самою полезною и благодѣтельною мѣрою; направляя ихъ на путь чести, труда и современнаго развитія, она въ тоже время должна бы уяснять отношенія и упрощать путь сближенія съ туземцами, открывать дѣйствительное состояніе и нужды Евреевъ.

— 11 іюля происходило обыкновенное ежемѣсячное засѣданіе состоящей подъ покровительствомъ Его Императорскаго Высочества Государя Наслѣдника Цесаревича Виленской археологической коммиссіи, подъ предсѣдательствомъ дѣй. чл. прелата Мамерта Гербурта, въ которомъ, по прочтеніи протокола минувшаго засѣданія, переписки и списка приношеній за истекшій мѣсяцъ, ученый секретарь прочелъ статью дѣй. чл. І. И. Крашевскаго: О постороннихъ вліяніяхъ на искусство у Славянъ.

Въ этомъ засѣданіи избранъ единогласно въ дѣйств. члены помѣщикъ Лудовикъ Петкевичъ, извѣстный знатокъ и покровитель изящныхъ искусствъ.

Линія желѣзной дороги отъ Вильно къ Пруской границѣ, 161 верста.

Проэктъ этой линіи, составленный въ управленіи 2 отдѣленія Варшавской линіи, на основаніи изысканій, произведенныхъ въ послѣдніе мѣсяцы 1857 г., представленъ былъ 1 марта 1858 г. на утвержденіе правительства и утвержденъ 28 февраля того же года.

По этому проэкту, количество земляныхъ работъ простирается до 535 тыс. куб. саж.

По окончательно утвержденному проэкту, на линіи отъ Ковно до границы предназначено устроить чугунныхъ трубъ, отъ 0,35 до 0,50 саж. въ діаметрѣ, 74; каменныхъ трубъ отъ 0,75 до 2 с. отверстія, 24; мостовъ съ металлическимъ полотномъ, въ пролетѣ отъ 1 до 15 саж., 22, и наконецъ большой мостъ чрезъ Нѣманъ, съ отверстіемъ въ 138,36 саж.; всего 121 мостовыхъ сооруженій.

Между Ковно и Прусской границей чугунныя трубы уложены лѣтомъ 1859 г. и закрыты землею, а между Ландворовомъ и Ковно доставлены къ мѣсту работъ и будутъ уложены въ апрѣлѣ и маѣ мѣсяцахъ текущаго года.

Хотя пароходы, на которихъ доставлялись въ порты Балтійскаго моря издѣлія и снаряды, необходимые для постройки металлическихъ мостовъ, потерпѣли въ морѣ несчастія, но потери, отъ сего происшедшія, отчасти уже пополнены строителями, и за тѣмъ есть надежда, что въ навигацію 1860 г. будутъ привезены остальныя части мостовъ всей линіи отъ Вильно до Прусской границы.

Въ Ковно, близь предполагаемаго къ сооруженію черезъ р. Нѣманъ большаго моста, гг. Гуэнъ и к° устроили центральныя мастерскія, снабженныя всѣми рабочими принадлежностями, необходимыми для сборки металлическихъ частей мостовъ.

Вслѣдствіе упомянутыхъ выше несчастныхъ случаевъ на морѣ, работы Нѣманскаго моста не могли быть начаты въ 1859 г., и земледлился приступъ къ работамъ по устройству деревянныхъ ледорезовъ для защиты постояныхъ сооруженій во время постройки сихъ послѣднихъ.

Какъ всѣ матеріалы и рабочія принадлежности находятся уже на мѣстѣ работъ, то можно надѣяться, что три ледореза Нѣманскаго моста будутъ окончены въ текущемъ году.

Вмѣстѣ съ тѣмъ приступлено будетъ къ устройству металлическихъ трубчатыхъ быковъ. По крайней мѣрѣ, два изъ нихъ будутъ окончены въ 1860 г. Вслѣдъ за тѣмъ будетъ уложена соотвѣтствующая половина полотна, и все сооруженіе будетъ окончено въ 1861 г.

Изъ числа мостовъ съ металлическимъ полотномъ, слѣдуетъ особо упомянуть о мостѣ съ отверстіемъ около 10 саж., сооружаемомъ на Липонѣ, пограничной рѣкѣ между Россіей и Пруссіей.

Этотъ мостъ имѣетъ быть устроенъ для 4 путей: двухъ русскихъ и двухъ прусскихъ, изъ которыхъ на первое время будетъ уложено только по одному.

На основаніи конвенціи, заключенной нами съ Королевско-Прусской коммиссіей сооруженія Кенигсберго-Эйдкуненской желѣзной дороги, постройка Липонскаго моста будетъ исполнена коммиссіей на половинныхъ съ главнымъ обществомъ издержкахъ, за оптовую сумму, опредѣленную конвенціей.

Необходимыя для укладки одиночнаго пути межНѣманомъ и границей, 100 тыс. поперечинъ развезены по складамъ, расположеннымъ вдоль линіи, въ 5-верстномъ одинъ отъ другаго разстояніи. Поперечины эти большею частію уже готовы для укладки на мѣсто; остальныя находятся въ складахъ близь Ковно и Козловоруды, и будутъ доставлены къ мѣсту работъ, лишь только начнется движеніе паровозовъ по рабочему пути.

На остальной части линіи заготовка еще мало подвинута и будетъ пополнена лѣсомъ, сплавляемымъ по Нѣману и Виліи. Впрочемъ, къ укладкѣ пути на этомъ участкѣ не можетъ быть приступлено до весны 1861 г., такъ какъ земляныя работы и искусственныя сооруженія будутъ окончены не ранѣе этого времени.

Рельсы съ скрѣпительными принадлежностями для устройства главнаго пути и разъѣздовъ на каждой станціи распредѣлены по тѣмъ же складамъ, въ которыхъ находятся и поперечины между Нѣманомъ и границей. Остальные рельсы, необходимые для разъѣздныхъ путей, сложены на время на лѣвомъ берегу Нѣмана и будутъ доставлены къ мѣсту работъ по рабочему пути.

Между Ковно и Ландваровымъ, на 40 послѣднихъ верстахъ, всѣ запасы сдѣланы; остальной вещественный составъ пути для этой части будетъ доставленъ въ ковенскій складъ въ навигацію 1860 г. и развезенъ по линіи зимою 1860—1861 г.

По линіи отъ Ковно до границы назначено построить сторожевыхъ домовъ: одиночныхъ 147, двойныхъ 12 и домовъ для рабочихъ 25.

Проэктъ распредѣленія станцій между Ландваровомъ и прусской границей утвержденъ Его Вы-

ственнымъ записямъ, отводамъ отъ казны и т. п. всякаго рода движимыя и недвижимыя имущества, за исключеніемъ лишь тѣхъ, коими, по дѣйствующимъ узаконеніямъ, могутъ владѣть только принадлежащіе къ россійскому потомственному дворянству и иностранцы, получившіе права онаго. И

4) Иностранцы, кромѣ евреевъ, могутъ, по довѣренности владѣльцевъ населенныхъ имѣній, управлять такими имѣніями на правѣ приказчиковъ. Они могутъ также нанимать и содержать въ арендѣ, поссесіи и вообще, на основаніи всякаго рода невоспрещаемыхъ законами обязательствъ, недвижимыя населенныя и ненаселенныя имущества, съ соблюденіемъ лишь тѣхъ условій и ограниченій, какія установлены для природныхъ подданныхъ Имперіи (Зак. Гражд. Кн. IV разд. III Гл. 2).

Правительствующій сенатъ не оставитъ къ исполненію вышеизложеннаго сдѣлать надлежащее распоряженіе."

— Ксендзъ Венцеславъ *Гундіусъ* 10 іюня, Высочайше утвержденъ директоромъ Виленскаго тюремнаго комитета.

— Съ разрѣшенія министерства внутр. дѣлъ, квартира пристава 3-го стана Тельшевскаго уѣзда, переведена изъ м. Саланты въ м. Кретингенъ.

— Разрѣшено г. Виленскимъ генералъ-губернаторомъ учредить въ м. Константиновѣ (прежде Вашки) помѣщика Ковенск. губ. Поневѣжскаго уѣзда, Докальскаго, еженедѣльные торги по вторникамъ и три ярмарки ежегодно, а именно: 19 марта, 24 августа и 28 октября.

ПРОИСШЕСТВІЯ ПО ВИЛЕНСКОЙ ГУБЕРНІИ, ЗА ІЮНЬ МѢСЯЦЪ.

Пожаровъ было *пять*, на сумму 2,238 р. сер.

Скотскій падежъ: Виленскаго уѣзда, въ имѣніи Шешоляхъ помѣщика Ясенскаго и; Ошмянскаго уѣзда, въ Лоскомъ сельскомъ обществѣ, появилась на скотѣ заразительная болѣзнь.

Нечаянные смертные случаи: Дисненскаго уѣзда, крестьянинъ имѣнія Міоръ, помѣщика Добошинскаго, Карлъ Завадскій, 30 лѣтъ отъ роду, переправляясь чрезъ Міорское озеро опрокинулся съ лодкою и утонулъ.—*Тогоже* уѣзда, имѣнія Краснополя помѣщика Милашевича, Лаврентій Стома, 50 лѣтъ, во время полевыхъ работъ скоропостижно умеръ.—*Свенцянскаго* уѣзда, находящіеся на работахъ при устройствѣ желѣзной дороги Прусскіе подданные: Фридрихъ Августъ Шульцъ, Фридрихъ Леопольдъ Вененгъ и Іоганъ-Карлъ-Готлибъ Орлексъ, переправляясь на лодкѣ чрезъ р. Жеймяну, опрокинулись въ воду, изъ нихъ два первые спасены крестьянами Мосевичемъ и Кулевичемъ, послѣдній, утонулъ. — *Виленскаго* уѣзда, близъ г. Вильно, утонулъ въ р. Виліи воспитанникъ Литовской духовной семинаріи, Ксенооонтъ Новицкій. — *Лидскаго* уѣзда въ м. Вереновѣ однодворецъ Николай Ломбертъ, имѣвшій 17 лѣтъ отъ роду, утонулъ купаясь въ прудѣ.—*Вилейскаго* уѣзда, въ деревнѣ Овсянкахъ, принадлежащей къ Волколатскому сельскому обществу, четырехлѣтній крестьянскій мальчикъ Мацѣй Плюта, гуляя около пруда, упалъ въ воду и утонулъ.—*Вилейскаго* уѣзда, Косценевицкаго сельскаго общества, Степанъ Мисюкевичъ, возвращаясь изъ м. Косценевичъ съ женою и четырехъ недѣльнымъ ребенкомъ, нагнаны были экономомъ помѣщицы Вольской, Малиновскимъ, ѣхавшимъ на парѣ лошадей, изъ которыхъ одна, ударивъ головою сказаннаго ребенка, убила его до смерти.—*Свенцянскаго* уѣзда, дворянинъ Юліанъ Бейнаровичъ, 26 лѣтъ, купаясь въ озерѣ Ваюпасъ, утонулъ.—*Лидскаго* уѣзда, въ м. Вереновѣ скоропостижно умеръ лѣсной сторожъ помѣщика Вольскаго, дворянинъ Фаустинъ Болтуцъ, 50 лѣтъ, у котораго при осмотрѣ, найдено въ карманѣ платья, около двухъ золотниковъ мышьяку.—*Виленскаго* уѣзда, крестьянинъ имѣнія Любово, помѣщицы Слизневой, Казимиръ Мечковскій, 26 лѣтъ, купаясь въ Любовскомъ прудѣ,—утонулъ.—*Троскаго* уѣзда, управляющій имѣніемъ Солькеники, дворянинъ Томашъ Денисевичъ, 42 лѣтъ, купаясь въ Солькеникскомъ озерѣ, утонулъ.—*Виленскаго* уѣзда, бывшіе на работахъ по сооруженію желѣзной дороги, близъ деревни Сантоки, казенные крестьяне Вилейскаго уѣзда, Яковъ Янедь 35 и Яковъ Купревичъ 32 лѣтъ, купаясь въ р. Виліи, утонули.—*Тогоже* уѣзда, въ строющемся въ Понарскихъ горахъ тоннелѣ, обрушившеюся землею задавленъ до смерти, работавшій тамъ по найму, отставной рядовой, Андрей Ленсовъ.

Найденныя мертвыя тѣла: Вилейскаго уѣзда, на берегу озера Ногавкахъ, помѣщика Тызенгауза, найдено было тремя пастухами мертвое тѣло неизвѣстнаго ребенка, которое, прибывшими на другой день изъ ближайшей деревни людьми, уже неотыскано.—*Виленскаго* уѣзда, на берегу р. Виліи, близъ Звѣринца, найдено изгнившее тѣло, неизвѣстнаго человѣка.

Самоубійство: *Свенцянскаго* уѣзда, крестьянинъ имѣнія Михалина, помѣщика Прокоповича, Іосифъ Беняшъ, 21 года, отъ роду, застрѣлился.

Распространеніе ложнаго слуха: Въ *Дисненскомъ* уѣздѣ, на границахъ Витебской и Ковенской губерній, между мѣстными крестьянами распространился слухъ, будтобы правительство вызываетъ въ г. Севастополь рабочихъ, которымъ предоставляетъ большую плату и, по выраженію ихъ, клеймитъ на дворянство, что дало поводъ многимъ крестьянамъ, самовольно отлучиться изъ мѣстъ жительства и отправиться въ Динабургъ, гдѣ убѣдясь въ ложности слуховъ, нѣкоторые нанялись на работы по строющейся желѣзной дорогѣ, другіе же возвратились домой.—Дабы эти отлучки не приняли большихъ размѣровъ, что въ особенности въ настоящее рабочее время вредно какъ для помѣщиковъ такъ и для самихъ крестьянъ, командированъ, совмѣстно съ земскою полиціею, особый чиновникъ, для принятія мѣръ къ прекращенію безпорядковъ и обнаруженію виновныхъ въ распространеніи ложныхъ слуховъ.

ВИЛЬНО.

Въ Виленскомъ дворянскомъ институтѣ производились годичные экзамены съ 20 мая по 18 іюня сего года, въ присутствіи гг. попечителя Виленскаго учебнаго округа, преосвященныхъ епископовъ Филарета—Ковенскаго (православнаго), Красинскаго—Виленскаго (рим. кат.), помощника попечителя, почетнаго попечителя, инспектора казенныхъ училищъ округа и членовъ совѣта.

По окончаніи испытаній опредѣленіемъ педагогическаго совѣта и съ разрѣшенія г. попечителя Виленскаго учебнаго округа удостоены были аттестатовъ съ правомъ на чинъ XIV класса, вмѣстѣ съ преимуществами Всемилостивѣйше дарованными сему заведенію слѣдующіе воспитанники, кончившіе полный курсъ наукъ: *Подерня* Казимиръ, *Котлубай* Викторъ, *Климчицкій* Александръ, *Булгакъ* Ольгердъ, *Цытовичъ* Александръ, *Домейко* Ипполитъ, *Обырнъ* Викторъ, *Курковскій* Мечиславъ, *Клечковскій* Сатурнинъ, *Тышкевичъ* Казимиръ, *Денисовъ* Ѳеофилантъ, *Егоровъ* Анатолій, *Чернищкій* Щепанъ, *Судиловскій* Александръ, *Ягминъ* Станиславъ, *Булгакъ* Оскаръ, *Тышкевичъ* Генрихъ и *Кеневичъ* Францъ.

Отличнѣйшіе изъ нихъ награждены медалями, а именно: золотою *Подерня* Казимиръ, и серебряными: *Котлубай* Викторъ и *Климчицкій* Александръ.

Равнымъ образомъ произведены были годичные экзамены и въ подвѣдомственномъ институту Виленскомъ казенномъ образцовомъ пансіонѣ для благородныхъ дѣвицъ. По окончаніи испытанія, совершенъ былъ въ семъ заведеніи торжественный актъ, который удостоили своего присутствія его высокопревосходительство г. начальникъ здѣшняго края, Владиміръ Ивановичъ Назимовъ и ея высокопревосходительство Анастасія Александровна Назимова, вмѣстѣ съ начальствующими и другими почетными лицами. На основаніи §§ 38 и 39 положенія о семъ заведеніи удостоены были одобрительныхъ аттестатовъ съ правомъ на полученіе свидѣтельства для первоначальнаго обученія въ частныхъ домахъ слѣдующія воспитанницы, окончившія полный курсъ наукъ: *Гласко* Ангелика, *Бобинская* Юлія, *Руссо* Стефанія, *Абрамовичъ* Іозефина, *Велько* Екатерина, *Велько* Генріета, *Ибянская* Елеонора, *Каль* Іозефина, *Каширинъ* Юлія, *Кржижановская* Камилла, *Помарнацкая* Викторія, *Пузыревская* Софія, *Садовская* Ангелика, *Чарноцкая* Ипполита, *Ягельницкая* Елена, *Иллаковичъ* Анзельмина, *Лаврушевичъ* Елена, *Линде* Софія, *Могильницкая* Анна, *Скобей* Марія, *Сороко* Юстина, *Цывинская* Анна.

Сверхъ того, отличнѣйшія изъ нихъ удостоены медалей, а именно: золотой *Гласко* Ангелика и серебряныхъ: *Бобинская* Юлія и *Руссо* Стефанія, прочія же награждены похвальными листами и книгами.

Наконецъ произведены были годичныя испытанія въ подвѣдомственныхъ институту частныхъ женскихъ пансіонахъ, содержимыхъ госпожами: Петкевичъ, Бродзкою, Андржейковичъ, Войничъ, Клечковскою, Выгоновскою, Гавроньскою и Леоновичъ. Многія изъ воспитанницъ сихъ заведеній, окончивъ

do rossyjskiéj szlachty dziedzicznéj, oraz cudzoziemcy, którzy otrzymali prawa téjże szlachcie służące.

i 4) Cudzoziemcy, prócz żydów, na mocy pełnomocnictwa dziedziców dóbr osiadłych mogą zarządzać ich majątkami jako kommisanci. Mogą oni także wynajmować i brać w arędę, possessję i w ogólności na mocy wszelkiego rodzaju niebronionych prawem zobowiązań, nieruchome majątki osiadłe i nieosiadłe, z zachowaniem tylko tych warunków i ograniczeń, jakie są ustanowione dla rodowitych poddanych Cesarstwa (Pr. Cywil. ks. IV Rozdz. III odz. 2).

Rządzący senat nie zaniecha ku wypełnieniu niniejszego uczynić należytego rozporządzenia.

— Ksiądz Wacław *Hundius*, 10-go czerwca *Najwyżéj* został utwierdzony dyrektorem Wileńskiego komitetu więzień.

— Za pozwoleniem ministerstwa spraw wewnętrznych, kwatera assesora 3-go stanu powiatu Telszewskiego, została przeniesiona z m. Sałanty do m. Kretyngi.

— P. Wileński wojenny, Grodzieński i Kowieński jenerał-gubernator pozwolił zaprowadzić w m. Konstantynowie (przedtém Waszki) obywatela gubernji Kowieńskiéj powiatu Poniewiezkiego, p. Dokalskiego, co tygodniowe targi we wtorki i trzy jarmarki co rocznie, a mianowicie: 19 marca, 24 sierpnia 28 pazdziernika.

ZDARZENIA W GUBERNJI WILEŃSKIÉJ, ZASZŁE W CIĄGU CZERWCA.

Pożarów było pięć, na summę 2,238 rub. sr.

Upadek bydła: w powiecie Wileńskim w majątku Szeszolach obyw. Jasieńskiego i w pow. Oszmiańskim w Łoskiéj gminie wiejskiéj ukazała się choroba epidemiczna na bydle.

Wypadki nagłéj śmierci. W pow. *Dziśnieńskim,* włościanin majątku Mior obyw. Doboszyńskiego, Karol Zawadzki, wieku lat 30, przeprawiając się przez jezioro Miorskie wywrócił się z łódką i utonął. W tymże powiecie, w majątku Krasnopolu obyw. Miłaszewicza, Wawrzyniec Stoma lat 50, na polu śród pracy umarł nagle. W pow. *Święciańskim,* robotnicy drogi żelaznéj pruscy poddani: Fryderyk-August Schulz, Fryderyk-Leopold Weneng i Józef-Karol-Gotlieb Orleks, lat 19 przejeżdżając na łodzi przez rzekę Żejmianę, wpadli do wody, przyczem dwaj pierwsi zostali uratowani przez włościan Mosiewicza i Kolewicza, ostatni zaś, cudzoziemiec Orleks utonął. W powiecie *Wileńskim* w okolicach Wilna utonął w Wilji uczeń litewskiego seminarjum duchownego, Ksenofont Nowicki. W pow. *Lidzkim* w m. Woronowie jednodworzec Mikołaj Lombert, lat 17, utonął kąpiąc się w stawie. W pow. *Wileńskim* we wsi Owsianikach, należącéj do Wołkołackiéj gminy, czteroletni chłopczyk włościański Maciéj Pluta, bawiąc się koło stawu wpadł do wody i utonął. W tymże powiecie w Kościenieckiéj gminie wiejskiéj Stefan Misiukiewicz, powracając z m. Kościeniewicz z żoną i niemowlęciem czterech tygodni, napędzeni byli przez ekonoma obywatelki Wolskiéj, Malinowskiego, jadącego parą koni, z których jeden tak silnie trącił głową owe dziecię, że na miejscu skonało. W pow. *Święciańskim,* szlachcic Julian Bejnarowicz, 26 lat, kąpiąc się w jeziorze Wojunas, utonął. W pow. *Lidzkim* w m. Woronowie nagłą śmiercią umarł strażnik lasu obywatela Wolskiego, szlachcic Faustyn Bołtuć, 50 lat, u którego przy obejrzeniu znaleziono w kieszeni około dwóch łotów arszeniku. W pow. *Wileńskim,* włościanin majątku Lubowa obywatelki Sliźniowéj, Kazimierz Mieczkowski, 26 lat, kąpiąc się w stawie Lubowskim, utonął. W pow. *Trockim,* rządca majątku Solkienik, szlachcic Tomasz Denisewicz, 42 lat, kąpiąc się w jeziorze Solkienickim, utonął. W pow. *Wileńskim,* znajdujący się na robocie przy budowie drogi żelaznéj w pobliżu wsi Santoki, włościanie skarbowi Wileńskiego powiatu, Jakób Janiel 35 i Jakób Kuprewicz 32 lat, kąpiąc się w Wilji utonęli. W tymże powiecie, w przeprowadzanym przez góry Ponarskie tunelu oderwana bryła ziemi zasypała pracującego tam z najmu robotnika, odstawnego żołnierza Andrzeja Lensowa, wydobytego bez życia.

Znaleziono ciała nieżywe: W pow. *Wilejskim,* na brzegu jeziora Nogawki, obyw. Tyzenhauza, przez trzech pastuchów znaleziony był trup niewiadomego dziecka, którego przybyli nazajutrz z poblizkiéj wsi ludzie, już nie znaleźli. W pow. *Wileńskim* na brzegu rzeki Wilji, około Zwierzyńca, znaleziono gnijący już trup niewiadomego człowieka.

Samobójstwo. W pow. *Święciańskim,* włościanin majątku Michalina obyw. Prokopowicza Józef Beniasz, lat 21 mający, zastrzelił się.

Rozszerzenie fałszywéj pogłoski: W powiecie *Dziśnieńskim,* na granicach gubernji Witebskiéj i Kowieńskiéj, pomiędzy miescowemi włościanami zaczęła obiegać pogłoska, jakoby rząd wzywa do Sewastopola robotników, których prócz płacy bardzo znacznéj, ma jeszcze, podług wyrażenia się miejscowego, cechować na szlachtę, co zachęciło wielu włościan samowolnie udać się do Dynaburga, gdzie przekonani o fałszywości tych pogłosek jedni najęli się do robót około budującéj się drogi żelaznéj, inni zaś do domów powrócili. Zapobiegając, by podobne wycieczki nie mogły się ponowić na większą skalę, co szczególnéj w obecnym czasie roboczym byłoby szkodliwém równie dla obywateli, jak i dla samych włościan, posłany został, wraz z policją ziemską, urzędnik osóbny, dla przedsięwzięcia środków ku zapobieżeniu dalszym nieporządkóm i wykrycia winnych rozsiewania pogłosek fałszywych.

WILNO.

Zwyczajne roczne egzamina w wileńskim instytucie szlacheckim odbywały się od d. 20 maja po dzień 18 czerwca, w obecności p. kuratora wileńskiego okręgu naukowego, ich Excellencij prawosławnego biskupa kowieńskiego Filareta i rzymsko-katolickiego biskupa wileńskiego ks. A. S. Krasińskiego, pomocnika kuratora, kuratora honorowego, tudzież inspektora szkół rządowych i członków rady naukowéj.

Po odbytych egzaminach, w skutek postanowienia rady pedagogicznéj, zatwierdzonego przez p. kuratora wileńskiego okręgu naukowego otrzymali attestaty z ukończonego pełnego kursu nauk i prawo na rangę 14 klassy, ze wszystkiemi prerogatywami służącemi temu zakładowi, następujący uczniowie: Kazimierz *Podernia*, Wiktor *Kotłubaj*, Aleksander *Klimczycki*, Olgerd *Bułhak*, Aleksander *Cytowicz*, Hipolit *Domejko*, Wiktor *Obyrn*, Mieczysław *Kurkowski*, Saturnin *Kleczkowski*, Kazimierz *Tyszkiewicz*, Teofilakt *Denisow*, Anatoljusz *Jegorow*, Szczepan *Czernicki*, Aleksander *Sudziłowski*, Stanisław *Jagmin*, Oskar *Bułhak*, Henryk *Tyszkiewicz* i Franciszek *Kieniewicz*.

Celujący z pomiędzy nich nagrodzeni zostali medalami, a mianowicie złotym Kazimierz *Podernia*, srebrnemi Wiktor *Kotłubaj* i Aleksander *Klimczycki*.

Również odbyły się roczne egzamina i w zależącéj od instytutu rządowéj pensji wzorowéj dla szlachetnych panien. Poczem odbył się w tym zakładzie akt uroczysty rozdania nagród, który zaszczycili swoją obecnością JW. naczelnik tutejszéj prowincji Włodzimierz Nazimow i małżonka jego JW. Anastazja Nazimow łącznie z zwierzchnością szkolną i innemi zaproszonemi gośćmi. Na mocy 38 i 39 art. ustawy tego zakładu otrzymały zaszczytne attestaty z prawem początkowego nauczania w domach prywatnych następujące wychowanice, które skończyły całkowity kurs nauk: Aniela *Hłaskówna*, Julja *Bobińska*, Stefanja *Russo*, Józefina *Abramowiczówna*, Katarzyna *Woelk*, Henrieta *Woelk*, Eleonora *Ibiańska*, Józefina *Kahl*, Julja *Kaszyryn*, Kamilla *Krzyżanowska*, Wiktorja *Pomarnacka*, Zofja *Puzyrewska*, Aniela *Sadowska*, Hippolita *Czarnocka*, Helena *Jagielnicka*, Anzelmina *Hłakowiczówna*, Helena *Ławruszewiczówna*, Zofja *Linde*, Anna *Mogilnicka*, Marja *Skobej*, Justyna *Sorokówna*, Antonina *Cywińska*.

Nadto celujące z pomiędzy nich otrzymały medale, a mianowicie złoty: Aniela *Hłaskówna*, i srebrne Julja *Bobińska* i Stefania *Russo*, inne zaś otrzymały listy pochwalne i książki.

Nakoniec jednocześnie odbyły się roczne egzamina w będących w wiedzy instytutu prywatnych pensjach żeńskich, utrzymywanych przez panie: Pietkiewiczowę, Brodzkę, Andrzejkowiczowę, Wojniczówny, Kleczkowskę, Wygonowskę, Gawrońskę i Leonowiczowę. Wielka liczba wychowanic tych zakładów, które ukończyły chwalebnie kurs nauk, po złożonym w obec rady Wileń-

---

сокопревосходительствомъ г. Главноуправляющимъ 5 октября 1859 г.

По этому проэкту станцій назначено 9, а именно: одна внѣклассная, въ Вержболовѣ, одна 1 класса, въ Ковно; двѣ станціи 3 класса и пять 4; сверхъ того на лѣвомъ берегу Нѣмана, противъ Ковно, имѣетъ быть устроена временная станція на время, пока на линіи отъ Вильно къ прусской границѣ эксплотація будетъ производиться лишь между Ковно и Вержболовомъ.

Устройство пограничной станціи (Вержболовской) отличается отъ другихъ, такъ какъ здѣсь, по случаю разности въ ширинѣ колеи русскаго и прусскаго пути, будетъ производиться перегрузка поѣздовъ и таможенный имъ досмотръ. Подробный проэктъ этой станціи утвержденъ г. главноуправляющимъ 27 октября 1859 г.

Ковенская станція также имѣетъ особенную важность, потому что здѣсь предположено сосредоточить большія мастерскія для починки подвижнаго состава. Для устройства этихъ мастерскихъ, предназначенныхъ для средней части Варшавской линіи и вѣтви ея къ русской границѣ, нельзя было избрать пункта болѣе удобнаго, чѣмъ г. Ковно, такъ какъ мастерскія, находясь здѣсь на берегу р. Нѣмана, могутъ получать водянымъ путемъ грубые матеріалы и ремонтныя части.

Проэктъ расположенія путей и зданій Ковенской станціи утвержденъ 24 ноября 1859 г.

Таковые же проэкты прочихъ станцій представлены на утвержденіе.

Работъ по постройкѣ станціонныхъ зданій еще не производилось; но 25 января 1860 г. работы эти съ публичнаго торга отданы г. Багговуту, на условіяхъ удовлетворительныхъ. Всѣ мѣры приняты для приступа къ работамъ нынѣшней весной и успѣшнаго ихъ хода.

Устройство полотна желѣзной дороги между Ландваровомъ и прусской границей, за исключеніемъ поставки рельсовъ съ принадлежностями, вошло въ контрактъ г. Адельсона на таковыя же работы по 2 отдѣленію Варшавской линіи, заключенный 14 апрѣля 1858 года, въ суммѣ 2,012,000 рублей.

Всѣ соображенія, изложенныя выше относительно измѣненія въ количествѣ и стоимости работъ, по участку отъ Двины до Ландварова, примѣняются и къ участку отъ Ландварова до границы.

Независимо отъ тѣхъ причинъ увеличенія стоимости работъ, которыя указаны нами при обзорѣ работъ участка отъ Двины до Ландварова, общество должно было существенно измѣнить направленіе линіи къ прусской границѣ на первыхъ 3 верстахъ, на 12 верстахъ, передъ переходомъ чрезъ Нѣманъ, на 4 верстахъ за Нѣманомъ и наконецъ, на послѣднихъ 40 верстахъ у границы.

Въ заключеніе всего сказаннаго о линіи отъ Вильно до пруской границы, слѣдуетъ особо упомянуть о Ковенскомъ тоннелѣ, одномъ изъ важнѣйшихъ и найболѣе трудныхъ сооруженій сѣти. Общество вынуждено было предпринять эту работу вслѣдствіе назначеннаго Правительствомъ пункта для перехода чрезъ Нѣманъ. Пунктъ этотъ утвержденъ въ одно время съ проектомъ общаго направленія, 28 февраля 1859 года.

Длина тоннеля 600 саж. На протяженіи 384 саж. онъ идетъ по прямой линіи, а на остальномъ протяженіи—по кривой въ 450 саж. радіуса. Рельсъ въ немъ будетъ имѣть уклонъ въ 0,0015. Полотно дороги лежитъ на средней глубинѣ 17 саж. ниже поверхности земли. Верхній грунтъ состоитъ изъ толстаго слоя весьма твердой глины, съ песчаными жилами, пропитанными водой, а нижній— изъ мелкаго и влажнаго песку. Весь сводъ тоннеля будетъ находиться въ глинистомъ, а стѣнки—въ песчаномъ грунтѣ.

Къ рытію основной штольни приступлено, съ обоихъ концовъ, 9 мая 1859 г. Чтобы имѣть возможность производить работы въ нѣсколькихъ пунктахъ въ одно время, прорыто 5 шахтъ, которыя, бывъ начаты въ маѣ и іюнѣ, были окончены между 29 числомъ октября и 5 числомъ декабря того же года.

У отверзтія каждой шахты поставлена была паровая машина въ 6 силъ, для подъема вырытой земли и для выкачиванія воды, въ случаѣ надобности.

Сверхъ того, на отлогости рѣки Нѣмана устроена наклонная въ $\frac{1}{6}$ плоскость, съ двумя рабочими колеями, для подвозки къ шахтамъ матеріяловъ, прибывающихъ въ долину Нѣмана, сухимъ или водянымъ путемъ. Колеи эти продолжены до Петрашунскаго кирпичнаго завода, въ двухъ верстахъ отъ тонеля, гдѣ изготовляется большая часть кирпича, потребнаго на устройство свода.

При такихъ мѣрахъ, подземное сообщеніе между 4 шахтами открыто 15 января 1860 г., а нынѣ продолжена и малая штольня.

Впрочемъ, не ожидая окончанія основныхъ штолень, производились и дальнѣйшія работы по устройству тоннеля, какъ-то: расчистка штольни въ ширину и кладка свода между началомъ тоннеля со стороны Вильно и шахтой N 1 и между шахтами NN 1 и N 2.

Сначала работы по устройству Ковенскаго тоннеля были предоставлены г, Адельсову, которымъ съ марта 1858 года сдѣланы были уже приготовительныя для сего распоряженія, въ особенности по найму мастеровъ и рабочихъ и заготовкѣ машинъ. Но, по причинѣ особыхъ трудностей сооруженія и для облегченія подрядчика, и такъ уже обремененнаго работами, оказалось необходимымъ, устройство тоннеля, на которое условія съ г. Адельсономъ еще не было заключено, принять въ непосредственное распоряженіе общества. Въ то же время, начаты были переговоры съ опытными въ работахъ сего рода подрядчиками, которые пожелали бы принять на себя работы по сему сооруженію. Переговоры эти еще продолжаются, и есть надежда, что будетъ заключенъ контрактъ, который обезпечитъ окончаніе этихъ важныхъ и трудныхъ работъ.

Изъ всего сказаннаго о положеніи работъ по устройству дороги отъ Вильно до прусской границы явствуетъ, что на участкѣ между Ковно и границей непрерывный путь будетъ готовъ къ 15 іюня 1860 г. для балластныхъ поѣздовъ, а въ ноябрѣ и для правильной экспедиціи, и что участокъ между Ландваровомъ и Ковно можетъ быть открытъ для публики 1 ноября 1861 года.

шія съ успѣхомъ курсъ наукъ, подвергались въ совѣтѣ Виленскаго дворянскаго института испытанію на право первоначальнаго обученія и по выдержаніи онаго получили установленныя на то свидѣтельства.

Въ Виленской гимназіи, съ тремя низшими паралельными при ней классами, къ открытію курса $18^{59}/_{60}$ учебнаго года, состояло учениковъ 519. Вновь поступило въ теченіи года 140; выбыло 103. Во время экзаменовъ, продолжавшихся съ 5 мая по 18 іюня, подвергалось испытаніямъ 556. Изъ нихъ переведено въ высшіе классы: изъ 1-го во 2-й 80; изъ 2-го въ 3-и 66; изъ 3-го въ 4-й 67; изъ 4-го въ 5-й 55; изъ 5-го въ 6-й 40; изъ 6-го въ 7-й 20; окончили полный курсъ ученія 26. За отличные успѣхи и благонравіе удостоены наградъ: а) *книгами и похвальными листами: 1*-го класса: Павелъ Успенскій, Брониславъ Трояновскій; 2-го класса: Адамъ Мокржецкій, Осипъ Юлинскій; 3-го класса: Осипъ Богдановичъ, Александръ Баранскій; 4-го класса: Викентій Монтвиллъ; 5-го: Казиміръ Янчевскій; 6-го: Осипъ Ивановскій; б) *похвальными листами*: 1-го класса: Діонисій Пелискій, Онуфрій Земенцкій, Урбанъ Яздовскій, Викентій Дацкевичъ; 2-го класса: Адамъ Викшемскій, Казиміръ Цейтлихъ, Иванъ Каминскій, Болеславъ Жемойтель; 3-го класса: Рудольфъ Траутфеттеръ, Адольфъ Пашковскій, Зенонъ Козеллъ, Ѳеофилъ Трахтенбергъ; 4-го класса: Густавъ Юцевичъ, Николай Успенскій, Цезарій Фронцкевичъ, Иванъ Хржонстовскій, Валтазаръ Сугинскій; 5-го класса: Эдуардъ Янчевскій, Александръ Монтвилъ, Александръ Успенскій, Эдуардъ Козеллъ; 6-го класса: Иванъ Горайскій, Августъ Козеллъ. Изъ 26 воспитанниковъ, окончившихъ полный курсъ ученія, удостоены аттестатовъ 23; именно: Станиславъ Монтвиллъ, Станиславъ Томашевичъ, Андрей Занемойскій, Владиславъ Стамбровскій, Онуфрій Гурскій, Авитъ Пуржицкій, Николай Зилгинъ, Михаилъ Наркевичъ, Іосифъ Пеполь, Горгоній Малецкій, Александръ Малоховецъ, Венедиктъ Коссовскій, Витольдъ Мѣшковскій, Іосифъ Бернацкій, Исидоръ Ромеръ, Александръ Миладовскій, Адольфъ Гриневицкій, Павелъ Маркевичъ, Михаилъ Орловскій, Александръ Урбановичъ, Юліянъ Нехвядовичъ, Іосифъ Гурскій и Викентій Витковскій. Изъ нихъ первые одинадцать съ засвидѣтельствованіемъ въ аттестатахъ, что признаны педагогическимъ совѣтомъ способными къ университетскому ученію.

Кромѣ того награждены: Станиславъ *Монтвиллъ* золотою медалью, Станиславъ *Томашевичъ* и Андрей *Занемойскій* серебрянными медалями, первые два съ правомъ на чинъ XIV класса при вступленію въ граждан. службу, а послѣдній съ правомъ на званіе личнаго почетнаго гражданина и Владиславъ *Стамбровскій*, Онуфрій *Гурскій*, Авитъ *Пуржицкій* и Михаилъ *Наркевичъ* съ правомъ на чинъ XIV класса при вступленію въ гражд. службу.

---

skiego instytutu szlacheckiego egzaminie na prawo początkowego uczenia, otrzymała przepisane w tym celu świadectwa.

W Gimnazjum Wileńskiem łącznie z trzema niższemi przy nim klassami paralelnemi przy otwarciu kursów $18^{59}/_{60}$ szkolnego roku pobierało nauki 519 uczniów. W ciągu roku wpisało się 140, ubyło 103. Złożyło roczne egzamina, które się odbywały od. d. 5 maja po dzień 18 czerwca w ogóle 556 uczniow. Z nich otrzymało promocje do klass wyższych: z I-éj do II-éj 80, z IIé-j do III-éj 66, z III do IV-éj 67, z IV-éj do V-éj 55, z V do VI-éj 40, z VI do VII-éj 20 i skończyło całkowity kurs nauk 26. Za postępy celujące w naukach i moralne prowadzenie się otrzymali w nagrodę *książki* i *listy pochwalne* następujący uczniowie: I-éj kl. Paweł *Uspeński*, Bronisław *Trojanowski*; II kl. Adam *Mokrzecki*, Józef *Juliński*; III kl. Józef *Bohdanowicz*, Aleksander *Baranski*; IV kl. Wincenty *Montwiłł*, V klas. Kazimierz *Janczewski*; VI kl. Józef *Iwanowski*. Otrzymali *listy pochwalne* uczniowie: I kl. Dionizy *Peliski*, Onufry *Ziemęcki*, Urban *Jazdowski*, Wincenty *Dackiewicz*; II kl. Adam *Wikszemski*; Kazimierz *Cejtlich*, Jan *Kamieński*, Bolesław *Żemojtel*; III kl. Rudolf *Frautfetter*, Adolf *Paszkowski*, Zenon *Kozieł*, Teofil *Trachtenberg*: IV kl. Gustaw *Jucewicz*, Mikołaj *Uspeński*, Cezary *Frąckiewicz*, Jan *Chrząstowski*, Baltazar *Suszyński*, V kl. Edward *Janczewski*, Aleksander *Montwiłł*, Aleksander *Uspeński*, Edward *Kozieł*; VI kl. Jan *Gorajski*, August *Kozieł*. Z liczby 26 uczniów, którzy skończyli całkowity kurs nauk, otrzymali attestaty następujący 23: Stanisław *Montwiłł*, Stanisław *Tomaszewicz*, Andrzej *Zaniemojski*, Władysław *Stambrowski*, Onufry *Gurski*, Awit *Purzycki*, Mikołaj *Zimin*, Michał *Narkiewicz*, Józef *Piepol*, Gorgonjusz *Małecki*, Aleksander *Mołochowiec*, Benedykt *Kossowski*, Witold *Mieszkowski*, Józef *Biernacki*, Izydor *Romer*, Aleksander *Miładowski*, Adolf *Hryniewicki*, Paweł *Markiewicz*, Michał *Orłowski*, Aleksander *Urbanowicz*, Juljan *Niechwiadowicz*, Józef *Gurski* i Wincenty *Witkowski*. Z nich pierwszych jedénastu z osobném w attestatach szkolnych poświadczeniem, że uznani zostali przez radę pedagogiczną za zdolnych do słuchania kursu nauk w Uniwersytecie.

Prócz tego nagrodzeni zostali Stanisław *Montwiłł* medalem złotym, Stanisław *Tomaszewicz* i Andrzej *Zaniemojski* medalami srebrnemi, pierwsi dwaj z prawem na rangę XIV kl. przy wejściu do służby cłużby cywilnéj, a ostatni z prawem na osobiste honorowe obywatelstwo. Zaś Władysław *Stambrowski*, Onufry *Gurski*, Awit *Purzycki* i Michał *Narkiewicz* otrzymali prawo na rangę XIV kl. przy wstąpieniu do cywilnéj służby.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Dzień sądu i kary jest blizki; wiekowe krzywdy chrześcijan znalazły nakoniec spółczucie; zapomniano o wzajemnych zawiściach, głos ludzkości przemógł nad samolubstwem; cała Europa wstrzęsła się z boleści i oburzenia na wieść o rzezi Damasceńskiéj i wszystkie rządy, nie porozumiewając się nawet z sobą, wyprawiły na brzegi Syryi okręta dla powstrzymania dalszych morderstw i dla opieki nad ocaloną od śmierci chrześcijańską ludnością. Francja i Anglja dały przykład; każde z tych państw wyprawiło po dwa okręta; fregata rossyjska już była na miejscu. Ale dopiéro po rzezi w Damaszku, kiedy Turcy tego miasta, liczącego 100,000 muzułmańskiéj i 25,000 chrześcijańskiéj ludności rzucili się na tę ostatnią, kiedy nawet państwa Europejskie znieważonemi zostały w osobach swoich konsulów, kiedy domy konsularne popalono, konsula holenderskiego zabito, greckiego raniono, innym ledwie Abd-el-Kader ocalił życie, stanąwszy na czele 1,200 wychodźców algierskich, którzy, wierni swemu kapłanowi i wodzowi, z wybrzeży afrykańskich poszli za nim w głąb' Azji,—wówczas dopiéro wszystkie rządy wysłały swoje statki ku miejscom zagrożonym: Austrja, Hiszpanja, Hollandja, Grecja, a wkrótce zapewno Portugalja, Danja, Szwecja i Stany zjednoczone poszlą swe statki i powiewające na nich bandery oznajmią Turkom, że Europa potepia ich jak zbójców i jak zbójców karać będzie. Niedołężny Abdul-Medżyd, uwiadomiony o przelewie krwi chrześcijańskiéj, zląkł się odpowiedzialności przed mocarstwami i natychmiast złożył w ręce ich posłów błagalne listy i nowe obietnice ukarania winnych oraz zapobieżenia na przyszłość dalszym zbrodniom; aby zaś tém prędzéj wołanie jego do tronów doszło, przez telegraf odpisy listów przesłał do Paryża i Londynu, a zapewne i do wszystkich innych stolic Europy. Napoleon, na którym głównie cięży ta przelana krew chrześcijańska, że w 1853 r. zamiast zburzenia na zawsze téj jaskini morderstw, łupieztwa, ciemnoty i fanatyzmu, którą państwem tureckiem zowią, ceną skarbów i krwi francuzkiéj zapewnił mu jeszcze kilka lat życia, kilka lat niewymównych cierpień i dzikich okrucieństw nad nieszczęśliwemi krajami chrześcijańskiemi, od tylu wieków jęczącemi pod nożem muzułmańskich oprawców, Napoleon postanowił mieczem rozstrzygnąć tę sprawę. Zawiadomił o tém wszystkie rządy, wezwał do spółdziałania, a tymczasem w portach francuzkich śródziemnego morza ruch niezwyczajny zawrzał, okręta i statki przewozowe uzbrajają się, potomkowie krzyżowców gotowi są pójść na powtórne zdobycie Palestyny i panowanie krzyża utrwalić aż do skończenia wieków na téj ziemi odkupienia. Anglja uwierzyła nakoniec, że Turcy panować nad chrześcijanami nie mogą i przeważny organ opinji publicznéj, dziennik „Times“ nie wahał się głośno to zapowiedzieć. Wkrótce rządy wezwaniu Francji zadosyć uczynią i ani jeden z nich, nie wyjmując nawet Austrji, w obronie Turcji nie stanie; sprawiedliwość tryumf odniesie i jak dotąd było to hańbą dla XIX wieku, że najwaleczniejsi krew przelewali dla ocalenia zbutwiałego ottomańskiego tronu, tak odtąd tenże wiek okryje się nieśmiertelną chwałą, że oręż swój podniosł na podźwignienie sponiewieranych praw ludzkości.

W Neapolu nowoogłoszona konstytucja już chrzest krwawy odebrała. Czterdziestu wychodźców neapolitańskich, po dwunastoletniem tułactwie, wracało do rodzinnéj stolicy; cała dobrze myśląca ludność wybiegła na powitanie drogich gości, gdy gwardja królewska rozdrażniona uroczystem przyjęciem ludzi, których ją nauczono za wrogów tronu poczytywać, tę spokojną, uczuciem radości tchnącą ludność zmusić do rozejścia się i rozproszyć postanowiła; cząstkowy opór temu niesłusznemu wymaganiu, gwardję przywiodł do zapamiętałości, dała więc ognia i kilka trupów padło. Szczęściem, że ministrowie potrafili skłonić króla do stanowczego wystąpienia; młody Franciszek II wsiadł na koń, pośpieszył na miejsce już mającéj wybuchnąć walki, na głos jego gwardja do koszar wróciła, na głos ministrów: że winni nie ujdą kary, ludność do domów się rozeszła i spokojność przywróconą została. Jeszcze na dalszych wiadomościach zbywa, to tylko pewna, że gwardję królewską ze stolicy wyprowadzono. Nader długo temu wojsku wmawiano, że każdy objaw swobody był zbrodnią obrażonego majestatu, aby nagle oswoić się potrafiło z nowym

---

JÓZEF GARIBALDI.

(Dalszy ciąg ob. N. 54.)

IV.

Nazajutrz hrabia opuścił pałac, który stał się pastwą płomieni i zamieszkał w sąsiedniéj wiosce będącéj jego własnością. Kilka dni upłynęło; wszelkie poszukiwania nakazywane w celu odzyskania porwanéj Margarity okazały się bezskuteczne, i zrozpaczony ojciec wszelką już stracił nadzieję, gdy w tém jednego wieczora ujrzał wchodzącą bladą i smutną Margaritę.

—Margarito! dziecię moje! zawołał ściskając ją w objęciach, ciebież to widzę? jakżeś zdołała uciec od tego szatana?

—O nie mów tak mój ojcze, zawołała ze łzami, całując jego ręce. Nie! Garibaldi nie jest szatanem, a ja nie uciekłam od niego... gdy go nie widzę życie mnie odbiega, wszystko mnie dręczy i smuci... straszna, niewypowiedziana boleść tłoczy serce, a dusza upada pod brzemieniem cierpień i tęsknoty... O ja muszę wracać doń co prędzéj, być z nim zawsze i wszędzie, albo umrzeć z tęsknoty... Ja nie uciekłam od niego, przychodzę tylko błagać, abyś nie złorzeczył jemu, nie przeklinał twéj córki... A widząc, że hrabia odwraca głowę, rzuciła mu się do nóg, wołając:—Ojcze, ojcze! nie bądź nieubłaganym, nie odpychaj swego dziecięcia... O gdybyś wiedział jak wielką, jak niepohamowaną miłość on wzbudził w sercu mojém; jak silne, jak nieprzezwyciężone uczucie trawi mnie i pali, całą moją ogarnęło istotę... to więcéj jak miłość, to jakaś nieokreślona cześć i ubóstwienie... O przebacz mi! przebacz ojcze drogi, ulituj się nad córką, którą tak kochałeś, kiedy dziecięciem jeszcze igrała na twoich kolanach...

Rozrzewniony hrabia wyciągnął ręce do klęczącéj córki, podniósł, przycisnął do piersi jéj głowę i rzekł z boleścią:—Przebaczam ci, dziecię moje..., przebaczam ci gorzkie łzy i tę straszną boleść, co dręczy duszę starca, któremu ostatnią szczęścia wydarto nadzieję!

—O dzięki ci, dzięki! mój ojcze! ale przyrzecz mi jeszcze, że go ścigać nie będziesz, wszakże poszukiwania byłyby daremne, a musiałyby dla nas wszystkich zgubne wywołać następstwa. Jedno jeszcze pozostaje mi wyznanie..., mój ojcze, nie jestem, nie byłam nigdy *jego* kochanką..., ale dziś jestem jego żoną.

—Jego żoną!... ty! ty jego żoną... żoną rozbójnika, podpalacza!... o to nie podobna!... Jakiż kapłan mógłby pobłogosławić tak potworny związek... Ty jego żoną!... nie... to nieprawda! to fałsz, sen okropny, który dręczy nas oboje...

—O mój ojcze! jeśli to sen, to nigdy nie przebudzimy się z niego! kapłan połączył nas nierozerwalnemi śluby, a potém rzekł kładąc ręce na pochylonych głowach naszych: „Teraz żyjcie, cierpcie i umierajcie razem!“ Swiadkami naszemi byli czteréj górale kolosalnego wzrostu; w jednem ręku trzymali szpadę, w drugiém płonącą pochodnię i stali tak za nami milczący i nieruchomi jak posągi strzegące grobów.

Ja byłam rozmarzona i jakby nieprzytomna, ale *on* co chwila szeptał słowa miłości, które wracały mi życie. Gdy po krótkiéj modlitwie kapłan zapytał mnie czy chcę być jego żoną: „chcę żyć i umierać z nim razem! zawołałam z uniesieniem“. Na te słowa moje *on* zadrżał ze wzruszenia i łza spadła mu po zbladłém licu? spójrzał na mnie z niewysłowionym wyrazem miłości i wdzięczności, powtórzyliśmy za kapłanem słowa nieodwołalnéj przysięgi. Drżałam jak listek i Bóg jeden wie ile łez wylałam téj nocy, jak gorące modły zasyłałam do Pana Zastępów! cierpiałam niewypowiedzianie, ale *on* był przy mnie; słyszałam głos jego, dłoń jego czułam w méj dłoni, i nie zamieniłabym téj boleści za wszystkie roskosze nieba, gdyby on nie miał podzielić ich ze mną! Tu kapłan znikł mi z oczu, pochodnie zagasły, ciemność nas ogarnęła, straciłam przytomność a *on* zemdloną uniósł w swych objęciach. Tak więc, mój ojcze; ślub nasz odbył się w nocy, w samotnym kościele, on blady i wzruszony, z pistoletami u pasa i szpadą w ręku, ja na w pół nieprzytomna klęczałam na marmurowych stopniach ołtarza, drżąca miłością i trwogą. Kapłan złączył nasze dłonie, Bóg słyszał nasze przysięgi, dziś jestem jego żoną i życie moje do niego należy...

—O biada! biada! zawołał hrabia, wszystko stracone!..., córka moja zgubiona bezpowrótnie..., zgubiona! powtórzył kilkakrotnie z wyrazem strasznéj rozpaczy.

Nazajutrz rano ukazał się przed domem nieznajomy jakiś mężczyzna, trzymający osiodłanego konia, i Margarita zabierała się do odjazdu. Na ten widok niewysłowiona boleść ścisnęła serce hrabiego, składając ręce zbliżył się do córki i wołał błagalnym głosem:—O nie opuszczaj mnie, Margarito, dziecię moje ukochane, zostań, zostań ze mną! powiedz co mam czynić, jakiemi słowami błagać, abyś pozostała. Nic że w sercu twoiém nie odzywa się, nie przemawia za ojcem... nie masz więc ani przywiązania ani litości... nie... nie... O! ja tego nie przeżyję, a ty i on będziecie sprawcami méj śmierci... O mój Boże! jakąż nadludzką siłę, jakąż to niepojętą władzę posiada ten człowiek, aby tak jedném słowem, jedném skinieniem wydrzeć ojcu ukochane dziecię... Jestże to człowiek czy szatan?... I dla czegoż mnie tak dręczy?... jeślim go znieważył, gotów jestem u nóg jego błagać przebaczenia... wreszcie niech mi wydrze życie, niech w krwi mojéj zmyje swą obelgę, ale niech mi odda córkę... Ach! wyrodne dziecię! jesteś głuchą na łzy i prośby ojca... spuszczasz oczy, odwracasz głowę... o przeklinam cię! przeklinam! po trzykroć przeklinam!... Ty płaczesz!.. ach litości! litości błagam cię! nie rzucaj mnie na zawsze... powróć, powróć do mnie, niech choć raz przed śmiercią zobaczę cię jeszcze... Cofam, odwołuję straszne słowa, które boleść wydarła z mych piersi, i błogosławię... błogosławię cię córko moja!

—O mój ojcze! mój ojcze! zawołała rzucając mu się do nóg Margarita, czemuż, czemuż nie mogę pozostać przy tobie! Ale wiesz już, że dziś nowe ciężą na mnie obowiązki; mogęż opuścić męża, któremu u stop ołtarza wieczną poprzysięgłam miłość... Żegnam cię teraz, żegnam, ale wrócę niedługo... I wsiadłszy na podanego sobie rumaka, znikła w obłoku kurzawy.

Margarita dotrzymała słowa, od czasu do czasu odwiedzała ojca, przyjeżdżając zawsze z tymże samym nieznajomym, który otaczał ją najgłębszą czcią i uszanowaniem, jakby wierny poddany swą królowę.

V.

Od czasu pożaru w zamku de Rausbergue, Garibaldi prowadził z Austryjakami wojnę partyzancką, napadał ich i bił, gdzie mu się tylko zdarzyła sposobność. Znowu wydano na niego wyrok i ogłoszono okup na jego głowę. Był wtedy dowódzcą dość licznego i dobrze uorganizowanego oddziału; nigdy żadnego nie popełnił nadużycia, a jeśli kiedy nakładał podatki na bogaczów zaprzedanych Austrji, za to nieustannie bronił chłopków i ubogą szlachtę, i umiał pomścić srodze każdą wyrządzoną im krzywdę lub uciemiężenie. To też wszyscy mieszkańcy kochali go i uwielbiali, wszyscy stanowili jakby wiernych jego sprzymierzeńców, i wielokrotnie zmylili pogonie Austryjaków i dopomogli ukryć się przed nimi.

Już wtedy Garibaldi znał doskonale wszystkie ścieszki i najniedostępniejsze przejścia w górach; zmieniał często miejsca pobytu, a ożywiony nadzwyczajną odwagą i śmiałością, napadał z nienacka i rozbijał najliczniejsze hufce wojsk wysyłanych przeciw sobie. To dało powód do najbajeczniejszych, najzabobonniejszych przypuszczeń; jedni utrzymywali, że żadne strzały ani miecz dosięgnąć go niezdołają; inni znów twierdzili, że posiada nadludzką władzę, dozwalającą mu ukazywać się jednocześnie w najodleglejszych miejscach. Samo nazwisko jego budziło w Austryjakach przerażenie i trwogę, Włosi zaś uwielbiali go i ubóstwiali, i w ogóle uważano go za jakąś tajemniczą, nadprzyrodzoną istotę, już to złą już to dobrą, ale zawsze niedostępną i niepojętą.

VI.

W pośród tych nieustannych utarczek, które coraz głośniejszą sławą i niepojętym jakimś urokiem otaczały Garibaldiego, z każdym dniem wzmagała się miłość jego dla żony, nieodstępującéj go w najniebezpieczniejszych wyprawach. Ileż to razy łza błyszczała w jego męzkiém oku, widząc z jaką wytrwałością Margarita, przyzwyczajona od dzieciństwa do najwyszukańszych wygód i przepychu, znosiła najstraszniejsze trudy, głód i niedostatek. Ale to życie koczujące, pełne nieustannych wstrząśnień i wrażeń, podkopało wątłe jéj siły, i wkrótce rozwinęła się nieuleczona choroba piersiowa. Do ostatniéj chwili taiła przed mężem prawdziwy stan swego zdrowia. Pewnego razu przybyła jak zwykle odwiedzić starego ojca; zaraz po przyjeździe uczuła się tak słabą, że musiała się położyć. Nazajutrz, nieznajomy, który zwykle towarzyszył jéj w tych odwiedzinach, przyprowadził jéj konia, ale przekonawszy się o smutnym stanie jéj zdrowia, odjechał sam i wkrótce znikł w górach.

Wieczorem Margarita już nie żyła..,

Zaczęto czynić przygotowania do pogrzebu. Martwe zwłoki Margarity stały na wspaniałym, rzęsiście oświeconym katafalku, w około którego klęczeli domownicy i kilka czarno ubranych kobiet, odmawiając modlitwy za umarłych. Nieco daléj stał hrabia de Rausbergue, blady z załamanemi rękami, z wyrazem niemiéj boleści na twarzy, a z oczu jego łzy spływały strumieniem. Stał tak nieruchomy, wlepiwszy wzrok w martwe zwłoki córki; w tém nagle Garibaldi wpada do sali, zbliża się do katafalku i po raz drugi porywa Margaritę.

Obecni osłupieli z przerażenia, a Garibaldi uniosłszy na ręku zwłoki ulubionéj Margarity, szybko oddalił się w góry i tam własnemi rękami wykopał grób, w którym drogie te szczątki na wieczny złożył spoczynek. Tu nigdy żaden Austryjak nie poważył się zbliżyć, a miejsce to po dziś dzień nosi nazwę *Skały Margarity*.

VII.

Straszną była boleść Garibaldiego po tak wielkiéj stracie. Szczęście jego było tak wielkie tak zupełne; i niestety! minęło tak szybko!... Życie stało mu się ciężarem; narażał się rozmyślnie na największe niebezpieczeństwa, ale śmierć oszczędzała tego, którego Bóg zesłał w posłannictwie do ludów Włoskich, i tak wielkie mu w przyszłości naznaczył stanowisko. Jakiś głos wewnętrzny przypominał mu nieustannie ostatnie słowa umierającego wuja, uczuł, że jeszcze nie wybiła dla Włoch godzina wyzwolenia i postanowił pójść za jego radą.

Zgromadziwszy towarzyszów oznajmił im, że zamyśla kraj opuścić, i temi pożegnał ich słowy: „Towarzysze! rzekł do nich, obraliśmy sobie wielkie i święte posłanictwo, postanowiliśmy pracować nad wyswobodzeniem ukochanéj ojczyzny, i w tym celu nie pominęliśmy niczego co tylko ludzie z sercem i wiarą dokonać mogą. Ale pochylmy czoła przed niezbadanymi wyrokami Boga, ufajmy w nieograniczone miłosierdzie Jego, a przyjdzie chwila, w któréj szczęśliwa przyszłość zajaśnieje ukochanéj naszéj ziemi. Wtedy znów ujrzycie mnie wpośród siebie, czy to aby wam dowodzić czy służyć pod kimś godniejszym. Przeżyliśmy razem dni najstraszniejszego przesilenia, niebezpieczeństw i rozruchów, i nikt nie może nam żadnych zarzucić nadużyć; mam nadzieję, że zawsze tak będzie. Teraz żegnam was mężni towarzysze; da Bóg niezadługo może znów się połączemy, aby znów walczyć za kraj i wolność!“

Pomimo tysiącznych niebezpieczeństw i najczujniejszych poszukiwań i pogoni austryjackiéj, Garibaldi zdołał przedrzeć się do Francji. W Marsylji poznał się z kilku oficerami marynarki egipskiéj, ci namówili go aby wszedł do służby Beja tunetańskiego, który z takim upragnieniem przyjmuje wszystkich Europejczyków. Pojechał więc do Tunis, został oficerem marynarki i komendantem jakiegoś statku. Lecz po kilku miesiącach służby, czynny i energiczny Garibaldi znużył się owym martwym spokojem, panującym we wszystkich posiadłościach Beja, który o niczem więcéj nie myślał, jak tylko aby gwałtem utrzymać pokój w swojém państwie; wziął więc dymisję i postanowił udać się do Ameryki. Tu dwojaki cel założył sobie: probować dorobić się majątku, który chciał późniéj złożyć na ołtarzu ojczyzny, oraz nabyć wprawy i doświadczenia w sztuce wojennéj, aby je przy pierwszéj sposobności obrócić na korzyść niepodległości włoskiéj.

(*d. c. n.*)

porządkiem rzeczy; jeżeli więc dla miejscowych względów rozwiązanie tego niebezpiecznego dziś żołdactwa jest niepodobnem, zdaje się iż wysłanie go w głąb' kraju jest środkiem przezornym i, dla odwrócenia nowych jego z ludnością zatargów, najskuteczniejszym. Wszakże to zdarzenie, oraz liczne objawy nieufności powszechnéj, smutną rokują przyszłość dla dzielnicy Burbonów neapolitańskich; oprócz gwardji i pułków cudzoziemskiego zaciągu wiernych królowi, w wojsku linjowem, a mianowicie marynarce, coraz bardziéj szerzy się niekarność i zwrót umysłów ku Garibaldiemu. Odezwy jego otwarcie przedają się po ulicach Neapolu, tysiącami rozrzucane są po leżach wojskowych, sumienie żołnierzy chwiać się poczyna, azali istotnie nie staną się winnymi bratobójstwa walcząc z ochotnikami włoskiemi? Już oficerowie dają szeregowym przykład i lada chwila rozprzężenie nastąpić może. Dotąd, ile wiadomo, trzy okręta wojennéj królewskiéj marynarki przeszły na stronę dyktatora; jest to straszna dla Franciszka II klęska, bo wkrótce to odstępstwo części floty, naśladowców znaleść może, a skoro raz to dzielne w rękach rządu narzędzie okaże się być zawodnem, skoro obawiać się przyjdzie, czy wysyłana na brzegi Sycylji broń i żywność, zamiast do Messyny, do obozu powstańców nie trafi, wnet zwikłają się wszystkie rachuby wojenne, rozpacz ogarnie dowódzców, widmo zdrady ścigać ich pocznie, a wiadomo, że w podobnym składzie rzeczy, każdy, choćby najgorszy koniec, znośniejszy jest od stanu nieustającéj, zabójczéj trwogi.

W Sycylji, zwłaszcza po wygnaniu p. La-Farina, o którém sam skrzywdzony podaje szczegółową, dziś przez nas umieszczoną, wiadomość, zarząd wewnętrzny szedł źle i rzeczy mogły dójść do niebezpiecznego położenia. Antagonizm dyktatora z hr. Cavour groził zgubnemi następstwami, ale Garibaldi sam zapewne stroskany powikłaniami, jakie ścierające się z sobą stronnictwa wywołały, zapragnął się z nich otrząsnąć i, na czele 3,000 wybranych ochotników, poszedł na Messynę; połączył się z jenerałem Medici i wkrótce los téj twierdzy rostrzygnięty zostanie. W huku dział, w upojeniu zwycięztwa, bohatér włoski zapomni o wijących się u stóp jego nędznych knowaniach; oboz jego ciągle zasilają nowe wyprawy, nietylko już zapalonéj młodzieży włoskiéj, ale umiejętnych oficerów, ale doświadczonych w ogniu żołnierzy piemonckich, którym rząd nie utrudnia żądanych uwolnień, i którzy natychmiat odpływają do Sycylji. Blizkość Garibaldiego od murów Messyny niepokonaną siłą pociągnie ku niemu zastępy wojsk królewskich, już jenerał Clary przez telegraf zapytuje ministra Severino: co ma czynić w rozpacznem położeniu? ten zaś nic innego odpowiedzieć mu nie umie, tylko aby w swém męztwie szukał sposobów spełnienienia swego posłannictwa.

W Turynie posłowie mocarstw naglą hr. Cavour o przyśpieszenie układów z Neapolem, przybycie posłów Franciszka II uczyni te nalegania jeszcze natarczywszemi, ale ten doświadczony sternik sprawy włoskiéj potrafi oprzeć się niewczesnym wymaganiom i jak niegdyś Fabius Cunctator, zwlekaniem ocali rzecz pospolitą.

W Rzymie oczekiwać należy stanowczego rozwiązania. Ojciec ś. nie ustąpi; głuche wieści, dałby Bóg, aby bezzasadne, krążą po Niemczech, że Pius IX prosił o gościność króla Bawarskiego. Jeżeli na ostatniém posłuchaniu ks. Grammont oświadczył, jak to wyjście z Rzymu dwudziestego bataljonu strzelców francuzkich zdaje się zapowiadać, że jenerał Goyon z całém wojskiem państwo kościelne opuści, rozruchy są nieuchronne; może je dzielność jenerała Lamoriciére uśmierzy, ale to pewna, że Ojciec wiernych pozostaćby niemógł w pośród szczęku oręża i zwykłych okropności domowéj wojny.

W Austrji jednostajne wahanie się ze strony rządu, wzrastająca nieufność, rozpaczliwe położenie skarbu, utrata wszelkiéj nadziei społecznych ulepszeń są zwiastunami burzy politycznéj, któréj skutków obliczyć niepodobna. List cesarski do prezesa rady państwa, że odtąd ani podatki powiększone, ani pożyczki zaciągane nie będą bez jéj upoważnienia, zdają się być ostatniém słowem ustępstw Franciszka Józefa. Wiadomość, że sejmy prowincjonalne składać się będą z posłów, wybieranych nie przez ogół ludności wyborczéj, według zakreślonéj wysokości płaconego podatku, ale przez oddzielne stany możnowładców, rycerstwa, mieszczaństwa i stan gminny, napełniła wszystkich smutkiem, bo widzą, że dla rządu austryjackiego nauka wieku jest niemą i że dotąd téj początkowéj zasady społecznéj: równości przed prawem, jeszcze na zamku Wiedeńskim nie zrozumiano. Bogdajby spodziewane blizkie widzenie się książęcia rejenta pruskiego z cesarzem austryjackim w Töplitz na inne myśli młodego dziedzica habsburgskiego domu naprowadziło!

WŁOCHY.

O ustępstwach poczynionych przez dwór neapolitański, *Times* i *Morning Chronicle* wyrażają się w jednostajny sposób. Treść ich uwag jest następująca:

„Gdybyśmy mogli mieć najmniejszą nadzieję, że te ustępstwa doprowadzą istotnie do dobrego i gdybyśmy mogli powziąć najmniejsze zaufanie, że dynastja neapolitańska zdolna jest pojąć i zrozumieć konstytucją, albo uszanować przynajmniéj rząd sprawiedliwy i prawy; natenczas pierwsi radzilibyśmy południowym Włochom, aby przyjęły podawane im warunki pokoju. Znamy albowiem aż nadto niebezpieczeństwa, które otaczają sprawę Włoską. Zbyteczne rozszerzenia Sardynji obudziły już zawiść innych dworów, a nawet i potężnego sprzymierzeńca, któremu Wiktor-Emmanuel posiadanie Lombardji zawdzięcza. Każdy zazwyczaj lubi swego pupilla, lecz nie rad gdy pupill jego na spółzawodnika wyrasta. Sardynja w ostatnich latach była wypiastowaném dzieckiem dwóch wielkich mocarstw: Francji i Rossji. Oba spodziewały się upokorzyć przez nią Austrję. Nadzieja ta się ziściła, i przeto gotowe były nawzajem powiększyć Sardynją i przypuścić ją do wielkiéj rady mocarstw Europejskich. Ale Sardynja chciała być samodzielną i, co gorsza, okazała się skłonną słuchać i przyjmować rady Anglji. Główną atoli przyczyną ostudzenia cesarskiéj przyjaźni, było wcielenie Włoch środkowych, ów tryumf rewolucji. Widoczną teraz jest rzeczą, że cesarz Francuzów nie życzy, aby Sardynja stała się panią Sycylji, i gotów byłby może posunąć się do ostateczności, aby przeszkodzić przyłączeniu do niéj całego neapolitańskiego królestwa. Prócz tego nie należy spuszczać z uwagi, że prowincjonalne zawiści dopóty tylko milczą, dopóki ogólny byt narodowy zagrożony jest niebezpieczeństwem; że bezpieczeństwo częstokroć wyradza niezgodę; i że naprędce sklejona jedność może obudzić w końcu żal za udzielnością. My z naszéj strony mocno wierzymy, że przeznaczeniem Włoch jest połączyć się pod jedno berło, i ucieszylibyśmy się najszczerzéj, gdyby cel ten mógł być co najrychléj osiągniętym. Jeżeli król sardyński i hrabia Cavour mają siłę i zdolność po temu, tém lepiéj; chcieliśmy tylko powiedzieć, że w obec niesłychanych trudności, polubowny układ z Burbonami byłby może do życzenia, gdyby można było przypuścić, że rząd ich w saméj rzeczy słusznym wymaganiom odpowie. Ale jest to rzecz zgoła niepodobna. Król nie jest człowiekiem prywatnym, którego, gdy mu się nie ufa, można trzymać na wodzy bojaźnią prawa. Król władający państwem takiém, jakiém jest Neapol, będzie zawsze mniéj więcéj absolutnym monarchą, którego własne słowo będzie chyba wiązało. Jest on panem wojska i floty; posiada władzę nad arystokracją, i może wywierać wpływ przeważny na średnie i niższe klassy społeczeństwa. Król w takiém położeniu, w czasach pokoju, lub w chwilach reakcji, znajdzie zawsze aż nadto wielu pomocników, do obalenia konstytucyjnych zapor i do powrócenia sobie uprzedniéj, nieograniczonéj władzy. Nieufność z jednéj, rozjątrzenie i obrażona pycha z drugiéj strony, muszą prędzéj czy późniéj zetrzeć się i przyjść do wybuchu. Do tego dodać jeszcze należy, że najmłódsi potomkowie dynastji Burbońskiéj są w ogólności ciemni, samolubni, świętoszki, bez rycerskiego ducha i rzeczywistéj odwagi; a to wszystko więcéj jeszcze niż do hiszpańskich stosuje się do neapolitańskich Burbonów. Wiedząc zatem co zacz jest ta rodzina i co uczyniła, radzilibyśmy raczéj Włochom postawić wszystko na kartę, niżeli życie i swobody swoje takim rękom i takiéj opiece poruczać.“

Inne pisma angielskie gwałtowniéj jeszcze powstają na Burbońską dynastję w Neapolu, i nawet torysowski „*Morning Herald*,“ organ stronnictwa lorda Derby, nie waha się oświadczyć, iż Anglja, w okolicznościach obecnych, nie może i nie powinna gwarantować dynastji neapolitańskiéj utrzymania jéj posiadłości, oraz, że Burbonowie w Neapolu i w Hiszpanji, więcéj zrządzili szkody zasadom i sprawie prawowitości i monarchizmu, inżeli wszyscy razem rewolucjoniści i republikanie.

PAŃSTWO KOŚCIELNE.

Rzym. Według listów pisanych z Rzymu do Londynu i Brukselli, ks. Grammont poseł francuzki przy stolicy apostolskiéj, wnet po powrócie swoim, miał posłuchanie u Ojca św., i przekładał mu konieczność wprowadzenia wskazywanych przez Cesarza Napoleona III ulepszeń, oraz obrania oznaczonéj drogi w politycznym kierunku; Francja ujrzy się zmuszoną cofnąć Ojcu św. wojskową opiekę, jeśliby dwór rzymski upierał się pozostać na dotychczasowéj drodze i obstawać przy oświadczeniach ministrów Piusa IX, że państwa jego cieszą się zupełnie pożądanym bytem i wewnętrzną pomyślnością. Widać, że przełożenia ks. Grammont były bezskuteczne, gdyż wnet po posłuchaniu 20 bataljon strzelców, składający część załogi w Rzymie, otrzymał rozkaz udania się, na d. 15 lipca, do Civita-Vecchia i czekać tam na rozkaz odpłynienia. Jeżeli to ma być hasłem zapowiedzianego wyjścia wojsk francuzkich z państwa kościelnego i jeżeli to wyjście uskuteczni się w zupełności, lękać się należy największych zaburzeń w tym kraju; gdyż to pewna, że wpływ moralny, jaki wywiera na ludność obecność siły zbrojnéj francuzkiéj jest tak wielka, iż materjalne siły jen. Lamoriciéra, w żaden sposób zastąpić go nie zdołają. Poddani Ojca św. widzą dobrze, że gdyby w powszechnem powstaniu, wytępili załogę francuzką, Napoleon III przysłałby, jeśli tego byłaby potrzeba, 100,000 nowego wojska i krwawy wziąłby odwet za zniewagę francuzkiéj chorągwi, gdy tymczasem raz rozproszona, zbierana drużyna jen. Lamoriciéra, wydałaby w jéj ręce i osobę Ojca św. i całe kollegjum kardynałów.

KROLESTWO OBÓJGA SYCYLJI.

Neapol, *11 lipca.* Wyprawieni posłowie pp. Manna i Winspeare do Turynu: margrabiowie La Greca i Campodisola do Paryża i Londynu otrzymali następne instrukcje: 1) Przełożyć urzędowie programmat ustępstw, które król chce uczynić dla Sycylji, ustępstw, które Franciszek II posunie aż do ostatecznych granic, pod warunkiem wszakże zachowania nad nią najwyższéj, choćby tylko nominalnéj, władzy; 2) Wybadać prawdziwe, pod tym wzlędem, zamiary trzech gabinetów; 3) Położyć w Turynie zasadnicze podstawy porozumienia; 4) Dopraszać się pomocy i spółdziałania dwóch mocarstw zachodnich.

Zdaje się wszakże, że te poselstwa będą bezskuteczne; bo ani Piemont nie potrafi zmienić swojéj polityki i pod naciskiem opiniji powszechnéj, nie zdoła oświadczyć się przeciw wcieleniu Sycylji, ani gabinety paryski i londyński nie odstąpią od zasady nieinterwencji, ani król Franciszek II nie podda się w Sycylji głosowaniu powszechnemu, ani nakoniec ministerstwo Spinelli stanowczo nie będzie mogło działać, gdyż położenie jego jest niepewne. Tymczasem hasło wydane przez komitet centralny: *czekać*, jest ściśle szanowane i w stolicy i na prowincji. Niechęć spółdziałania z rządem jest powszechna, dla tego też ani nowa policja, ani gwardja narodowa urządzić się nie mogą. Ta niechęć więcéj nabierze siły przy wyborach. Nieufność i niedowierzanie w szczerość rządu, pod względem szanowania konstytucji, są powszechne w całym kraju. Czy to pochodzi z przestrachu, jakim nabawia zakaz komitetu centralnego, czy raczéj z tkwiących w żywéj pamięci działań rządu w 1849, trudno rozstrzygnąć. Jako dowód tego uchylania się od wszelkiego spólnictwa z rządem, dziennik *Irida* przytacza tę okoliczność, iż ministrowie nie otrzymują żadnych próśb o miejsca, a więc rewolucja, któréj tak pragnęliśmy nie dokonała się w żadnym widoku osobistym, ani dla tego, aby zająć miejsca po upadłem stronnictwie. Jakże inaczéj działo się w 1848 r. od owego czasu, aż do dziś dnia, kraj wiele się nauczył.

Inny dziennik *Nomade* twierdzi, że obecny gabinet musi upaść, do przyszłego zaś wejdą pp. Liborio Romano, prefekt policji, Baldechin, Ferrigni i Vintimiglia.

Ogłoszono tu dwa następne dekreta: Pierwszy: „Król jegomość, z bożéj łaski, na dzisiejszéj radzie stanu, raczył uchylić karę kija i rozwiązać kommissje, które też karę stosowały przeciw wichrzycielom spokojności powszechnéj, złodziejom, i tym co ciskali kamienie, lub inne ostre narzędzia, oraz przeciw więźniom przekraczającym reskrypt królewski z dnia 10 czerwca 1826, zastrzegając wydanie postanowień poskramiających wszelkie przyczyny rozruchów po więzieniach a dążących do postępowéj poprawy obyczajowéj, umysłowéj i majątkowéj przez wprowadzenie rozsądnego systematu pracy i oświecenia.“

Drugi: *Prefektura Policji*,

„Zważywszy, iż więzienia służyć powinny jedynie za środek zatrzymania winowajców dla stawienia ich przed sądem, nie zaś jako miejsca cierpień i niedostatków niezgodnych z obowiązkiem ludzkości, prefekt postanawia: 1) Że wydziały więzień zwane *zbrodnicze i tajemne* (criminali e segrete) na zawsze mają być zamknięte i zniesione we wszystkich więzieniach stolicy; 2) Deputacja wyznaczona przez jeneralnego sekretarza prefektury, ma zająć się wykonaniem niniejszego postanowienia.

Neapol 9 lipca 1860.

13 lipca. Rozbiegła się po stolicy pogłoska, że Garibaldi rozkazał blokować Messynę od strony morza; przejście pod jego rządy fregaty *Veloce*, które ostatecznie potwierdza się, tudzież dwóch innych statków, dozwoliło wykonać ten rozkaz. Jeżeli blokada będzie ścisłą, upadek Messyny jest nieuchronny, Garibaldi weźmie ją głodem.

Wódz naczelny ks. Ischitella, został mianowany dowódzcą gwardji narodowéj; pod jego rozkazami ks. de Cajanella, baron Giuseppe Gallotti, margr. Gaetano Mezzacapo i kilkunastu innych, dobrze przez powszechność widziani, otrzymali stopnie dowódzców bataljonowych; może wpływ tych imion zachęci do ochotniejszych zaciągów pod chorągwie siły zbrojnéj obywatelskéj.

Dekretem królewskim z d. 13, ustanowiona została rada stanu, na miejscu dawnéj konsulty; prezydenta jéj ks. Serra Capriola, vice-prezydenta p. Murrena i wielu radzców oddalono. Niektórzy wszakże z pomiędzy radzców weszli w skład rady stanu, co złe uczyniło wrażenie. Podobnież policja uzupełnia się. Nowomianowani jéj członkowie używają szacunku swoich spółobywateli; dawniejsi zaś urzędnicy, Campagna wyjechał do Paryża, Merenda do Triestu. Dwaj inspektorowie, którzy ośmielili się wyjść ze swych kryjówek, zostali skłóci sztyletami; jeden z nich umarł, drugi dogorywa. Młódszy syn Manitta, poznany na ulicy, został wnet odprowadzony do prefektury policji.

Ukazały się w dzienniku urzędowym dekreta, oddalające ze służby ludzi okrytych ogólną nienawiścią; między innymi komandor Murena, prawa ręka królowéj wdowy, przestaje być profesorem prawa administracyjnego w uniwersytecie; wprawdzie nigdy on obowiązku tego nie spełniał, a tylko płacę pobierał, zrugowanie jego przeto przyjęto z zadowoleniem.

Tenże dziennik oznajmuje zdarzenie niesłychane w Neapolu. Niektóre rzeczy skradzione podczas rozruchu d. 28, odniesiono do policji. Nikt temu wierzyć nie chciał; ale co jeszcze wszystkim zdało się nieprawdopodobniéjszem, że prefektura nie myśli zatrzymać tych rzeczy dla siebie, ale ma je oddać właścicielom; pierwszy to raz podobne zdarzenie ma miejsce w tém królestwie.

Zapewniają tu, że wielu oficerów marynarki oświadcza opuścić służbę, jeśliby chciano ich użyć do obrony Messyny, oficerowie zaś wojska lądowego zgromadzili się w znacznéj liczbie dla utworzenia koła konstytucyjnego. Mówią też, że kilka dni temu, król udał się do koszar, zwanych Granili i rzekł do żołnierzy: „Dzieci, chcą mnie wypędzić i to natychmiast.“ Ale ani jeden głos nie odezwał się na tę skargę. Żołnierze byli jak niemi, król wrócił do pałacu zrospaczony.

Jenerał Clary przysłał następną depeszę do ministra wojny i marynarki: „Fregata *Veloce*, ukryta za wyspami eolskiemi, wypada, skoro ujrzy jaki statek neapolitański. Należy przysłać tu natychmiast nim połączy się z innemi statkami korsarskiemi, okręta: *Fulminante, Ercole, Fieramosca*, oprócz *Parthenope i Regina*, dla schwytania *Veloce*. Posłałbym parostatek *Archimedes*, ale ten uległ nadwerężeniu. Wściekłość pożera nas wszystkich; położenie staje się coraz trudniejszem. Nasze związki są przerwane, odpowiedźcie i wskażcie co czynić.“ Depesza ta przybyła wczoraj z Messyny o godzinie 9 wieczorem.

Dano na nią następną odpowiedź: *Jen. Severino do jen, Clary.* „Fregaty parowe wypłyną na jéj schwytanie. Parostatki francuzkie wyjdą z zapasami. Radź co poczytasz za właściwe.“ Ale rzeczone statki francuzkie, najęte dla przewozów u spółki Bazin, chociaż wypłynęły wczoraj wieczorem, nie wiadomo dla czego dziś rano nazad wróciły.

W marynarce zaszło prawdziwe powstanie. Wczora wieczorem wszystkie okręta królewskie miały wypłynąć dla odzyskania fregaty *Veloce;* lecz kiedy dowódzca statku *Fulminante* dał rozkaz do podniesienia kotwicy, osada okrętowa odmówiła posłuszeństwa. Król uwiadomiony o tém wezwał wszystkich kapitanów okrętowych dla dowiedzenia się o duchu ich podwładnych. Wszyscy oświadczyli, że nie popłyną, wyjąwszy czterech, którzy wrócili na swe pokłady; lecz tam znaleźli bunt; odmówiono stanowczo podniesienia kotwicy i co gorsza odmowę poparto bronią.

Karność wojskowa zupełnie się rozprzęga. Wczoraj, w twierdzy Carmine miano przystąpić do rozdania orderów oficerom przybyłym z Sycylji; dziwnie bo też na tę nagrodę zasłużyli. Żołnierze rzucili się na krzyże i podeptali je nogami, wołając: niech żyje Garibaldi! Z drugiéj strony, twierdzono, że powtórzenie zamachu 15 maja 1849 jest w robocie w pałacu królewskim i w Gaëcie. Przekupieni lazaroni mają wyzwać gwardję królewską i Bawarów do poskromienia ludu i bezpośredniéj kontrrewolucji. Wyżsi oficerowie czynią wszystko co mogą, aby niedopuścić tego szaleństwa.

Powtarzają tu sobie, że kiedy składano powinszowania posłowi francuzkiemu, z powodu uniknienia niebezpieczeństwa, ktoś z ludzi dawnego porządku powiedział, że musiał dopuścić się téj zbrodni któryś z garibaldystów. P. Brenier odrzekł: garibaldyści są żołnierzami nie zbójcami.

Wiadomości z Neapolu dochodzą do dnia 17 lipca. Podług nich, d. 15 pewne oddziały uzbrojone gwardji królewskiéj przebiegały ulice z okrzykami: *Niech żyje król! Precz z konstytucją!* Przez co wywołały wielkie zaburzenie i już walka zawiązała się z pospólstwem. Gdy się to dzieje, ministrowie pośpieszyli do króla z oświadczeniem, że nie mogą dłużéj piastować swych urzędów, jeżeli sprawcy tych karogodnych zaburzeń nie zostaną oddani pod sąd wojenny. Król odpowiedział, iż podziela zdanie ministrów, że żołnierze winni będą powstrzymani i ukarani; jakoż wydał stosowne rozkazy, które wnet wykonano; nadto chcąc dowieść, że postanowienie jego w téj mierze było szczere, wsiadł na koń i, w towarzystwie ministra wojny, oraz oficerow swego sztabu, zwiedził wszystkie koszary i inne stanowiska wojskowe, rozkazując przy sobie wykonać przysięgę, wymaganą przez konstytucję. W koszarach zwanych Granil, które zajmuje półk najzawziętszy przeciw wyobrażeniom liberalnym; król kazał uszykować się żołnierzom w czworobok i rzekł w przemówieniu krótkiém lecz dosadnem, że najlepiéj dowiodą mu swojego przywiązania, kiedy okazywać będą uszanowanie dla konstytucji i dla zasad liberalnych, stanowiących odtąd osnowę publicznego prawa królestwa. Po tych słowach wojska przysięgły, przy okrzykach: *Niech żyje król! niech żyje konstytucja!* Ministrowie podziękowawszy królowi za ten krok, pozostali na urzędach; nazajutrz zaś posłowie udali się do króla, dla złożenia mu swoich powinszowań.

WYPRAWA GARIBALDIEGO.

P. La Farina wydał na jaw wywód stosunków swoich z dyktatorem Garibaldi, które zerwały się w sposób tak rozgłośny: P. La Farina głęboko wierzył i dotąd jeszcze wierzy, że Sycylja miała jedną tylko drogę zbawienia, t. j. bezpośrednie wcielenie do królestwa konstytucyjnego Wiktora-Emmanuela, gorąco upragnionego przez wszystkich Sycyljan i o które więcéj 300 gmin dopraszało się przez oddzielne adresa. Garibaldi wierzył przeciwnie i dotąd jeszcze wierzy, iż wcielenie musi być odroczone, dopóki całe Włochy, nie wyjmując Wenecji i Rzymu, nie będą wyzwolone. P. La Farina sądził, że było nie przezornem powierzać władzę takim ludziom jak Crispi, nieznany Sycyljanom, jak Rafaëlle stronnik Burbonow w 1847, republikanin w 1848, następnie członek rządu burbońskiego w 1849; albo wierutnemu mazziniście, jak Mario, albo nienawistnym burbonistom jak Scordato lub Miceli. Lecz Garibaldi, mówi p. La Farina, przeciwnie sądził, że spółdziałanie takich żywiołów mogło być sprawie narodowéj pożyteczne. Następnie p. La Farina przebiega wszystkie inne zarzuty; używano wszystkiego, aby osławić rząd piemoncki, oraz mężów stanu, którym Włochy winny tyle wdzięczności; ludzie najznakomitsi i poświęceni sprawie narodowéj, ci którzy w Sycylji najwięcéj ucierpieli dla rewolucji, równie jak najzdolniejsi i najwięcéj do spraw rządowych wdrożeni, znaleźli się wyłączonymi od zarządu, sądownictwa zostały zamknięte, nie chciano ustanowić żadnéj opiekuńczéj siły powszechnego bezpieczeństwa; wysyłano w głąb wyspy, z rozległą władzą, ludzi nieznanych, albo z najgorszéj strony znanych; opierano się, z największą zaciętością, utworzeniu gwardji narodowéj, jedynego *palladjum* porządku, w kraju, gdzie nie było ani urzędników, ani żandarmów, ani policji; trwożono kraj, tak nieprzyjazny wyobrażeniom mazzinistowskim, czyniąc z miasta Palermo gniazdo najniepoprawniejszych mazzinistów; nakoniec usiłowano postrachem przyprowadzić prassę do milczenia, grożąc śmiercią jednemu z dziennikarzów, który wystąpił z zarzutami przeciw Mazziniemu, ale pozwolono wychodzić dzien-